

---

*Cut-off skóre pro škálu osobnostních rysů představujících riziko
z hlediska užívání návykových látek
(Substance Use Risk Profile Scale)*

Škála SURPS (Substance Use Risk Profile Scale) je založena na modelu „osobnostního“ rizika k užívání návykových látek. Tato škála pracuje se čtyřmi osobnostními dimenzemi (negativismus, přecitlivělost k úzkosti, vyhledávání vzrušení a impulzivita), které se liší ve specifických vzorcích užívání návykových látek (Woicik & kol., 2009).

Zkoumané osobnostní dimenze

Negativismus někdy do češtiny překládáme jako skleslost, nebo beznaděj. Uvádí se, že dívky a chlapci s vysokým hrubým skórem v této subkategorii užívají více farmak. Ve škále SURPS se nachází sedm položek, které sytí tuto subkategorii.

Přecitlivělost je subkategorii jejíž vyšší hrubý skór může ukazovat na vyšší pravděpodobnost vzniku panické poruchy a závislostního chování. V SURPS je přecitlivělosti k úzkosti věnováno pět položek.

Vyhledávání vzrušení někdy překládá jako potřeba vyhledávání nových prožitků i za cenu fyzického či sociálního rizika. V SURPS se této subškále věnuje celkem šest položek. (Dolejš & kol., 2012).

Poslední osobnostní dimenzí, kterou SURPS sleduje je **impulzivita**. Tu lze charakterizovat jako druh nerozváženého rizikového jednání. Hartl a Hartlová (2000) dokonce impulzivitě chápou jako okamžitou akci, která je provedena bez zábrán za značně vyvinutého energetického úsilí. V SURPS mluvíme o pěti položkách věnující se impulzivitě.

Do této doby byly ověřovány psychometrické vlastnosti této škály na dvou družích populace – středoškolácích a vysokoškolácích. V současné době se bohužel nějaká forma závislosti na návykových látkách objevu již výrazně dříve než v populaci středoškoláků (Woicik & kol., 2009). Často hovoříme o závislých dětech a dospívajících již na základních školách. Větší tendence ke vzniku závislosti na návykových látkách obecně pozorujeme u dětí, kterou mají potíže s poruchou pozornosti (Nešpor, 2004). Problematika zneužívání návykových látek a závislost na nich zasahuje se stoupající frekvencí do nižších věkových skupin a je často sledována již v dětském věku (Svobodová, 2009).

Použitá statistika – ROC

Ve zkoumaném souboru nabýval hrubý skór škály SURPS hodnot 23 až 92 a v tomto intervalu bylo hledáno nejlepší možné cut-off skóre, které by dokázalo identifikovat dívky potenciálně ohrožené drogovou závislostí.

Pro každou úroveň bylo spočítán:

True Positive (TP): což znamená, počet dívek, které mají vyšší pravděpodobnost vzniku drogové závislosti, protože mají vyšší hrubý skór.

False Positive (FP): říká, u kolika dívek pravděpodobně nevznikne závislost, ale test je chybně zařadil.

True Negative (TN) znamená počet dívek, které, u kterých pravděpodobně nevznikne závislost a byly zařazeny do správně.

False Negative (FN) označuje počet dívek, které mohou mít v budoucnu potíže se závislostí, ale test je chybně označil.

Senzitivita je hodnota, do jaké míry test správně identifikuje dívky, u kterých může vzniknout drogová závislost. Čím více se hodnota senzitivity blíží 100 %, tím je test spolehlivější v rozpoznání dívek, u který může vzniknout drogová závislost.

Specificita označuje hodnotu, která říká, do jaké míry test správně rozpozná dívky, u kterých pravděpodobně nevznikne drogová závislost. Čím je vyšší hodnota specificity znamená menší pravděpodobnost falešného pozitivního výsledku, tj. nesprávného klasifikování nezávislých respondentů jako závislých.

Youdenův index (J) říká, jak vhodné je použití konkrétního cut-off skóre. Pracuje s předpokladem, že jsou obě dichotomické proměnné zastoupeny rovnoměrně. V tomto případě se zdá ale vhodnější využít statistku I, která pracuje s poměry zastoupení v obou úrovních proměnné.

ROC křivka nám pomáhá určit efektivitu testu. Čím více se blíží k levému hornímu rohu, tím je test přesnější. Naopak čím více se test přibližuje tvaru „přímé úměry“, tím více hovoříme o náhodě. Plochu pod křivkou nazýváme jako **AUC** (area under curve).

Cíle výzkumu

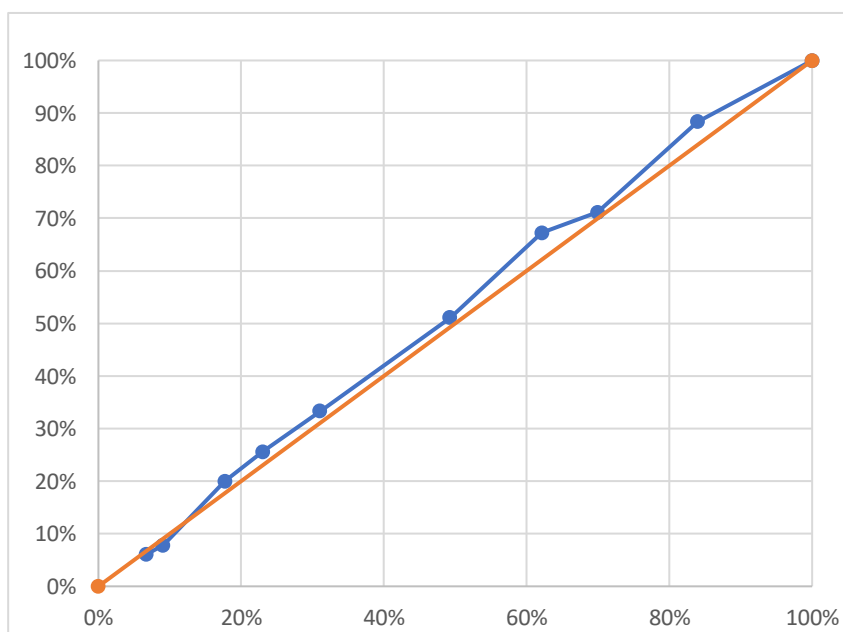
Jak jsme již zmiňovali, tak v současné době čím dál více bojujeme s abusem návykových látek u mladších dětí. Vzhledem k záměru mé bakalářské práce, ze které jsem čerpala některá data, jsem se ve výzkumu zaměřila pouze na dospívající dívky, na které je v současné době kladen mnohem vyšší tlak než dříve ohledně vlastního sebeurčení ve studijním i kariéřním životě.

Zvýšené nároky na dívky i pocit společenského selhání může hrát klíčovou roli v případném vzniku drogové závislosti. Cílem našeho výzkumu je zjistit hranici, která by vymezila skupinu dívek, které by osobnostně potenciálně odpovídaly budoucímu možnému vzniku závislosti na návykových látkách. Poslední výzkum, který se zaměřoval na žáky druhého stupně základních škol proběhl v roce 2012. V tomto výzkumu bylo zjištěno, že nejvhodnějším cut-off skórem byl celkový HS 55 bodů (Dolejš & kol.). **Cílem bylo tedy zjistit, zdali se hodnoty cut-off skóru nějak změnily.** Populací pro tento výzkum tvořilo dvě základní škol a jedno gymnázium v Jihomoravském kraji, kde jsme administrovali tyto krátké škály obsahující 23 položek. Celkem se výzkumu zúčastnilo 237 dívek ve věku 11-14 let. Dívky navštěvují šestou až devátou třídu a odpovídající ročníky nižšího gymnázia. Podrobnější informace o zkoumané populaci je možné si prohlédnout v tabulce 1.

Tabulka 1

Věk	Základní škola	Gymnázium
11	26	35
12	31	32
13	26	34
14	19	30
Celkem	102	131

ROC křivka

Cut-off	TP	FP	TN	FN	Senzitivita	Specificita	1-Sen	1-Spec	J	I
28	60	177	0	0	100%	0%	0%	100%	-	25%
29	60	176	1	0	100%	1%	0%	100%	0,01	26%
30	60	174	3	0	100%	2%	0%	100%	0,02	27%
31	60	170	7	0	100%	4%	0%	100%	0,04	28%
32	60	168	9	0	100%	5%	0%	100%	0,05	29%
33	60	165	12	0	100%	7%	0%	100%	0,07	30%
34	59	164	13	1	98%	7%	2%	98%	0,06	30%
35	58	155	22	2	97%	12%	3%	97%	0,09	34%
36	57	146	31	3	95%	18%	5%	95%	0,13	37%
37	57	139	38	3	95%	21%	5%	95%	0,16	40%
38	56	126	51	4	93%	29%	7%	93%	0,22	45%
39	53	117	60	7	88%	34%	12%	88%	0,22	48%
40	51	104	73	9	85%	41%	15%	85%	0,26	52%
41	50	91	86	10	83%	49%	17%	83%	0,3192	57%
42	45	81	96	15	75%	54%	25%	75%	0,2924	59%
43	40	69	108	20	67%	61%	33%	67%	0,28	62%
44	38	55	122	22	63%	69%	37%	63%	0,32	68%
45	35	41	136	25	58%	77%	42%	58%	0,35	72%
46	35	36	141	25	58%	80%	42%	58%	0,38	74%
47	31	28	149	29	52%	84%	48%	52%	0,36	76%
48	27	20	157	33	45%	89%	55%	45%	0,34	78%
49	25	13	164	35	42%	93%	58%	42%	0,34	80%
50	25	7	170	35	42%	96%	58%	42%	0,38	82%
51	21	5	172	39	35%	97%	65%	35%	0,32	81%
52	12	5	172	48	20%	97%	80%	20%	0,17	78%
53	8	2	175	52	13%	99%	87%	13%	0,12	77%
54	6	0	177	54	10%	100%	90%	10%	0,10	77%
55	4	0	177	56	7%	100%	93%	7%	0,07	76%
58	2	0	177	58	3%	100%	97%	3%	0,03	76%
60	0	0	177	60	0%	100%	100%	0%	-	75%

Závěr

Podle Youdenova indexu (J) připadá jako nejvhodnější zvolit jako cut-off skóre hodnotu 42. Případně můžeme využít přísnější hodnotu ze statistiky I, která by činila 54. Vzhledem k nerovnoměrnému zastoupení dichotomických proměnných volíme přísnější hodnotu 54 jako cut-off skóre. Hodnota Youdenovy statistiky uvádí, že dokážeme respondenta odhadnout na 32 % lépe, než kdybychom volili pouze podle náhody. V porovnání s původním výzkumem, který proběhl před dvanácti lety se nyní cut-off skórem lehce zpřísnilo na 54 bodů oproti původním 55.

Použité zdroje

- Dolejš, M., Miovský, M., & Řehan, V. (2012). *Testová příručka ke škále osobnostních rysů představujících riziko z hlediska užívání návykových látek: (SURPS - substance use risk profile scale)*. Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Heller, J., & Pecinová, O. (1996). *Závislost známá neznámá*. Grada.
- Nešpor, K. (2004). Alkohol a jiné návykové látky u dětí. *Časopis lékařů českých*, 143(8), 561-564. https://www.drogy-info.cz/data/download/1277/6006/file/Nespor_Alkohol_aj_navyk-latky_u_deti.pdf
- Svobodová, J. (2009). Detoxifikace dětí a mladistvých závislých na nealkoholových drogách. *Psychiatrie pro praxi*, 10(2), 79-82. <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2009/02/06.pdf>
- Woicik, P. A., Stewart, S. H., Pihl, R. O., & Conrod, P. J. (2009). The substance use risk profile scale: A scale measuring traits linked to reinforcement-specific substance use profiles. *Addictive Behaviors*, 34(12), 1042-1055. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2009.07.001>

Data k výzkumu jsou dostupná zde: <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=377>